

ACTA MOLDAVIAE MERIDIONALIS VASLUI XXI, 1999

ÎNTEMEIEREA PARTIDULUI NAȚIONAL AGRAR (1932)

Adolf MINUȚ

Partidul Național Agrar, întemeiat în anul 1932 de cunoscutul poet și om politic Octavian Goga¹, a jucat un rol însemnat în contextul vieții politice din România deceniului patru al secolului XX, când manevrele lui Carol al II-lea pentru dezorganizarea partidelor politice începeau să-și dea roadele.

Ca membru al Partidului Poporului (întemeiat de generalul Alexandru Averescu), Octavian Goga a desfășurat o activitate susținută atât în calitate de membru al guvernului (ministrul cultelor în al doilea guvern Averescu și ministru de interne, în cel de-al treilea), cât și în Parlament, al cărui consecvent deputat a fost.

Însăși fuziunea lui cu generalul Averescu vădea dorința sa de a crea, pe temelia popularității, un partid puternic, egal cu Partidul Național Liberal, care să guverneze țara prin sistemul rotativei guvernamentale.

În momentul când Octavian Goga se simțea oarecum stăpân pe poziție, când credea că Partidul Poporului devenise o forță politică de care trebuia să țină seama, când spera că în umbra personalității lui Averescu crește popularitatea sa, poetul se considera un lider marcant al vieții politice, gata oricând să preia conducerea guvernului.

Atacurile sale împotriva P.N.L. devin mai insistente, considerându-i pe membrii acestuia niște "faliți care-și caută proptele pentru a-și prelungi agonია".²

Adept al principiului regalității, poate că vedea în persoana regelui singura în stare să-l cheme la guvernare, Goga critica politica lui Ionel I.C. Brătianu, a cărui influență asupra Palatului regal era destul de puternică și ar fi putut profita de situația critică a sănătății regelui pentru a prelua conducerea țării în totalitate, știut fiind că principele moștenitor Carol, renunțase la tron.

Pe măsură ce anii treceau, vârsta generalului Averescu creștea proporțional cu scăderea popularității sale și a Partidului Poporului. Aflat din nou în situația de a-și pierde poziția destul de influentă în viața politică a țării, Goga pornește din nou pe drumul căutărilor.

Ne aflăm în perioada când marea criză economică mondială, declanșată în 1929, criză ce a cuprins și România, continuă să se manifeste cu putere și la începutul deceniului al patrulea, paralizând activitatea unui număr mare de instituții economice și financiare.

Desele schimbări de guvern nu au dus la rezolvarea problemelor acute care se iviseră atât pe plan intern cât și extern. Mai mult chiar, măsurile aplicate, cu precădere în anii 1931-1932, produsese o nemulțumire generală, iar numeroasele greve care au izbucnit în această perioadă sunt o rezultantă firească a acestei stări de lucruri.

Din complexul mașinațiunilor carliste nu lipseau încurajarea disidenților și învrăjbirea liderilor aceleiași formațiuni politice, atragerea de partea monarhiei a unor personalități politice marcante precum și discreditarea și izolarea adversarilor.

În urma manevrelor declanșate de curtea regală, gruparea condusă de Octavian Goga a părăsit Partidul Poporului, punând bazele unei noi formațiuni politice. Și pentru că el credea în ideea de unitate națională, care s-a copt în mintea lui încă din anii formării sale ca om cu convingeri politice, pentru că vedea în țărâtime o masă uriașă, o forță puternică ce ar putea să-i netezească drumul spre guvern, Octavian Goga a dat denumirea unicului partid înființat de el: **PARTIDUL NAȚIONALAGRAR**.

După încoronarea lui Carol al II-lea, la 8 iunie 1930, Alexandru Averescu (avansat, între timp, la gradul de mareșal) a luat poziție critică față de Coroană, neiertându-i noului monarh calitățile de aventurier, de care dăduse dovadă până atunci. Această poziție nu-i convenea lui Goga, căruia îi leza ambițiile de a ajunge ministru.

În 1932 se ivește posibilitatea creării unui guvern de largă concentrare. Ori prin atitudinea lui Averescu față de rege, nu erau speranțe prea mari ca într-un asemenea guvern, Partidul Poporului să joace un rol de prim rang.

Pentru a câștiga și mai mult încrederea regelui, Octavian Goga, cu toate declarațiile lui anterioare de solidaritate cu Averescu, începe să se îndepărteze de data aceasta, în mod public, de cel pe care-l considerase odinioară "mai român decât toți românii". Prin aceasta el își manifesta pe față dorința de a lua șefia partidului, ieșind din umbra mareșalului. Despre intențiile lui Goga, Averescu era înștiințat, fapt ce l-a determinat ca la Congresul partidului din luna octombrie 1931 să ridice chestiunea cedării șefiei, cu condiția ca el, Averescu, să plece în străinătate. Ulterior au mai intervenit alte două propuneri ale lui Averescu: să rămână amândoi în fruntea partidului, dar fără nici o divergență de păreri, iar dacă totuși divergențele nu se mai puteau rezolva, să se despartă, luându-și fiecare pe acei care împărtășeau părerile unuia dintre ei³. La aceste propuneri, inițial, Goga a fost de acord să rămână împreună la conducerea Partidului Poporului. Tactica lui era de a manevra în așa fel lucrurile, încât despărțirea de mareșalul Averescu să se facă cu multă dibăcie, căci întreaga țară remarca faptul că punctul de atracție în partid era Alexandru Averescu, chiar dacă popularitatea lui era în scădere. De aceea, Goga a lăsat ziarele să se avânte în polemici, în speculații de moment, până când se hotărăște să-și publice intențiile, după ce a crezut că terenul a fost oarecum pregătit.

Intuind părăsirea partidului de către Octavian Goga, ziarul "Viitorul" din 28 ianuarie 1932 publica o informație prin care se făcea cunoscut că "Goga a avut la 27 ianuarie 1932, lungi consfătuiri cu prietenii săi politici și că deosebirile de păreri între el și Averescu accentuându-se s-a constatat imposibilitatea de a rămâne în partid" A doua zi, Octavian Goga a dezmințit această știre, dar a lăsat să se înțeleagă că ar fi posibil să părăsească Partidul Poporului.

Referitor la crearea unui guvern de concentrare națională, Goga vedea, mai degrabă, o soluție de compromis prin găsirea unei platforme de apropiere între două, trei sau mai multe partide, în baza unui program, realizându-se ceea ce se cheamă o concentrare parțială⁴. Evident că în această "concentrare" el nu excludea

participarea Partidului Poporului. În perioada de câștigare a cât mai mulți adherenți, Goga, are audiență la rege în mai multe rânduri, întâlnindu-se și cu Averescu, pentru a da o notă de înțelegere între cei doi lideri, față de opinia publică. Concomitent, cercurile averescane dezmințeau categoric divergența de opinii dintre Goga și Averescu, afirmând chiar, că după întrevvedereea din 4 februarie 1932 "între ei există un deplin consens".⁵

La 19 februarie 1932, ora 12, între Averescu și Goga a avut loc o nouă întrevedere care a durat două ore, având ca subiect de discuție, atitudinea Partidului Poporului și a oficiosului acestuia "Îndreptarea" față de situația politică internă. Unii politicieni, avansau părerea convocării Comitetului executiv al partidului, pentru a se lua o hotărâre. Dar după întrevedere "ruptura dintre cei doi oameni politici, pe care unii se grăbiseră să o anunțe, nu s-a produs".⁶

La 3 martie 1932, Alexandru Averescu a publicat în textul unei circulare către președinții organizațiilor județene ale Partidului Poporului, prin care le arăta că Octavian Goga a pornit în cursa de dezbinare a partidului încercând să-și atragă tot mai mulți adherenți. Circulara cerea șefilor locali să respingă cu energie toate încercările de ademenire, iar în cazul că asemenea situații se ivesc, ele să fie semnalate președintelui partidului pentru a aplica măsurile de rigoare, conform statutului.

Pe de altă parte, Goga trimite și el o circulară aceluiași președinte ai organizațiilor județene și membrilor Comitetului executiv al Partidului Poporului, explicându-le tuturor acuzațiile pe care le aducea lui Averescu, pledând pe nerespectarea Coroanei.⁷

Comitetul Central Executiv a fost convocat din inițiativa lui Goga, pentru ziua de 12 martie 1932, ora 11, în sala restaurantului Enescu. O parte a membrilor Comitetului, devotați marelui Averescu, au considerat convocarea sa inexistentă, pe motiv că nu a fost făcută la sediul clubului partidului.

Din datele publicate de adepții lui Goga, reiese că la întâlnire au participat reprezentanții a 45 de organizații județene din totalul de 66, fiind prezenți 91 de membri ai Comitetului executiv, din 144.

În cuvântarea ținută cu acest prilej, Octavian Goga a informat pe cei de față, că între el și Alexandru Averescu există de mai multă vreme deosebiri de vederi, dar a considerat să nu le facă publice dintr-o "delicatese împinsă la exces".⁸

După ce a făcut o trecere în revistă a situației politice interne și externe, Goga s-a referit pe larg la sarcinile de viitor ale partidului, la rolul pe care trebuie să-l joace pe arena politică, fiind gata să-și ofere serviciile țării, ca partid de guvernământ. La sfârșitul ședinței, participanții l-au proclamat pe Octavian Goga ca președinte al Partidului Poporului.

Se ajunsesse în situația ca partidul să fie divizat, cu doi președinți, având fiecare simpatizanții săi și convingerile politice ale liderilor lor.

După proclamarea lui Goga ca președinte al Partidului Poporului, au avut loc în întreaga țară întruniri ale organizațiilor județene, în cadrul cărora s-a dezbătut situația creată în partid. Ruptura de la nivelul conducerii superioare a repercutat la nivel local. Ziarul "Îndreptarea" din 21 martie 1932 publică o serie de telegrame de devotament față de mareșalul Averescu, trimise de organizațiile județene: Făgăraș, Vlașca, Bistrița, Muscel, Fălciu, Constanța, Brăila, Botoșani, Timișoara, Baia, Putna, Caraș, Dâmbovița, Buzău, Neamț și altele. În timp ce organizațiile județene: Olt, Mehedinți, Cluj, Argeș etc., au trecut de partea lui Goga. S-a observat că acolo unde în fruntea unei organizații locale era un militant sau un politician în vârstă, aceștia l-au urmat mai departe pe mareșalul Averescu.

Cum era și firesc, situația creată prin sciziune nu putea rămâne multă

vreme în stadiu de provizorat. Atât conducerea centrală cât și cele locale erau convinse că fracțiunea lui Goga nu putea purta în continuare denumirea de Partidul Poporului, atâta vreme cât Averescu continua să fie recunoscut ca președinte de un mare număr de organizații care respectau pe șeful său, Programul și Statutul partidului. Se contura formarea unui nou partid cu adepții lui Goga.

Amânat de mai multe ori, Congresul noului partid a fost convocat pentru ziua de 10 aprilie 1932, la București. Lucrările sale au avut loc în sala cinematografului "Rio". Au participat reprezentanți ai organizațiilor județene care l-au urmat cu totalitatea membrilor lor pe Goga, cât și delegați reprezentând numai grupările disidente ale organizațiilor care, în majoritate au rămas fidele mareșalului Averescu.

În prezidiul Congresului au luat loc membrii Comitetului executiv, aleși în ședința din 12 martie 1932, printre care amintim pe: Stan Ghițescu și Ioan Lupăș (viitori miniștri), I. Atanasiu, generalul Iancovescu, Iancu Isvoranu, dr. Ilie Rădulescu. În prima zi a lucrărilor a fost ratificată alegerea lui Goga în funcția de președinte al Partidului Poporului, denumire sub care se întrunise Congresul, respectându-se astfel Statutul organizației. După ratificare, Goga a ținut un lung discurs în care a explicat, printre altele, necesitatea dezaprobării atitudinii politice a lui Averescu și a creării unui nou organism care să corespundă concepției majorității membrilor partidului. În continuare, Octavian Goga trasează liniile directoare ale politicii interne și externe ale noului partid, care trebuia să aducă o grabnică contribuție la rezolvarea situației derivate din agravarea crizei economice.

Criza adusese după sine scăderea repetată a salariilor, creșterea șomajului, a mizeriei și accidentelor de muncă datorate lipsei mijloacelor de protecție. În domeniul financiar au loc falimente bancare, neachitarea la termen a salariilor și a datoriilor externe, ceea ce a făcut ca o mare parte a economiei țării noastre să se aple la bunul plac al marilor monopoluri internaționale. Concomitent au loc fraude în avutul statului ca urmare a haosului economic care cuprinsese societatea românească, aflată în stadiu de dărăpănare nevăzută - cum o numea Goga. Guvernul lui Iorga-Argentoianu era un aparat administrativ "paralizat de pe urma neretriburii funcționarilor pe luni de zile"⁹, iar țara era năvălită de grămada legilor pripite, care practic distrugeau continuitatea în toate ramurile, răspândind în același timp, în viața publică impresia unui provizorat, dând aspectul unei țări sleite și dezorganizate¹⁰.

Analizând activitatea partidelor politice, Goga a îndreptat atacuri vehemente la adresa Partidului Național Țărănesc, pentru că el nu a fost de acord cu fuziunea dintre Partidul Național (al cărui lider marcant a fost) și țărăniștii din vechiul regat. Referindu-se la Partidul Poporului, Goga a făcut unele aprecieri asupra acestuia, considerând că bunul simț a fost acela care a oprit cuvântul în măsura "în care mici ranchiune se silesc să tulbure cuviința ce a rămas după o colaborare onorabilă din trecut"¹¹.

Cât privește viitorul, liderul a susținut în cuvântarea sa, că noua formațiune politică pe care o preconizează, va fi un partid național-agrar, care va căuta să protejeze munca plugarilor, să creeze o armonie socială și să lupte împotriva acelor tendințe care prin caracterul lor ar putea fi socotite ostile agriculturii.

În timpul lucrărilor Congresului, s-a adoptat și Programul noului partid. Cum era și firesc, ideea agrară străbate Programul de la un capăt la altul. Considerând că agricultura constituie categoria de producție cea mai însemnată a României, Programul prevedea apărarea proprietății agricole, pentru a face din ea "temelia sănătoasă și neclintită a economiei naționale"¹². În direcția materializării acestei idei, se preconiza ridicarea prețului cerealelor, îmbunătățirea condițiilor tocmelilor

agricole și găsirea mijloacelor pentru crearea unui credit pe seama țăranilor. Pe marginea acestei chestiuni, deputații național-agrari vor interveni deseori în dezbaterile parlamentare. Axarea unor importante prevederi ale programului pe agricultură se datorează și faptului că acest sector fusese lovit de conjuncturi economice interne și externe nefavorabile, datorate în cea mai mare parte crizei mondiale care se abătuse cu atâta vigoare și asupra României.

Programul pus în discuția congresmenilor, promitea că noul partid va îndruma inițiativele individuale prin coordonarea și sistematizarea lor, pe baza unui plan agricol unitar, general și metodic întocmit. De asemenea va încuraja creșterea vitelor și exportul lor, iar regiile autonome cu caracter agricol vor fi desființate. Ramurile adiacente agriculturii, pomicultura, apicultura, sericicultura și industria casnică vor fi dirijate spre o mai bună dezvoltare.

Camerele agricole trebuiau puse în situația de a fi un auxiliar al dezvoltării economiei agricole, iar gospodăria țărănească să fie pusă la adăpost printr-un sistem de asigurări¹³

Alături de chestiunea agrară, ca o problemă stringentă se ridica situația dezastruoasă a finanțelor, față de care Programul manifesta un interes deosebit, vizând rezolvarea acesteia prin două mijloace: respectarea situației monetare și a angajamentelor statului înăuntru și în afară, neexcluzând posibilitatea unor noi acorduri în vederea ușurării sarcinilor financiare de moment; al doilea mijloc prevedea un buget de regenerare a forțelor de producție naționale. Banul public trebuia mântuit cu multă grijă, iar plata anuităților în străinătate să se facă fără atingerea bugetului, avându-se în vedere o nouă eşalonare și diminuare a datoriei externe, respectându-se în felul acesta și, angajamentele asumate, pentru a nu leza relațiile României cu celelalte țări. Pentru îndeplinirea acestor sarcini financiare interne și externe era nevoie ca în politica financiară să fie folosiți oameni capabili cu multă experiență și pregătire profesională. După părerea politicianilor național-agraruieni, pe plan extern, economia României trebuia să se bazeze pe o colaborare rodnică cu puterile avansate economic, tehnic și financiar.

Programul mai prevedea și reducerea impozitelor, conform cu reducerea câștigurilor muncii productive.

O altă latură a programului, o constituia reforma administrativă, față de care noul partid avea un deosebit interes, ea fiind în directă legătură cu bugetul țării. Se preconiza o formulă simplă, pentru a cruța fondurile bănești.

Destul de succint și lipsită de soluții eficiente este tratarea problemei drepturilor civile și politice ale femeilor. De asemenea, problemei muncitorești i se acorda prea puțină atenție, cu toate că această clasă socială era bătută de șomaj, mizerie și avea un nivel scăzut de trai.

Referindu-se la judecarea și pedepsirea tuturor acelor care au risipit și au jefuit averea statului, precum și la instituirea unui control al averilor de care vechile partide au fugit, procedându-se la confiscarea în folosul statului a tuturor bunurilor dobândite prin mijloace nepermise sau ascunse¹⁴, partidul lui Goga voia să lovească mai cu seamă în conducătorii național-țărăniști (parte din ei foști colegi cu el în conducerea Partidului Național din Ardeal), implicați în afacerea Skoda care a adus mari daune economiei românești și fraude financiare. Prin acest act de justiție se urmărea demascarea în fața opiniei publice a acelor care aspirau la fotoliul guvernamental.

Programul cuprindea un paragraf special despre dezvoltarea învățământului, preconizând promovarea unei politici de încurajare a învățământului primar, care să răspundă obligativității constituționale, a învățământului secundar care trebuia

să fie conștient de rolul său, a învățământului profesional, care să aibă un rol efectiv, iar învățământul superior să dispună de o largă autonomie.

Un loc aparte în cuprinsul Programului era ocupat de problema religiei, căreia trebuia să i se acorde o atenție specială, dat fiind rolul pe care îl avea în politica internă a statului. În acest sens era prevăzut reînființarea Ministerului Cultelor (înființat de Octavian Goga sub guvernarea averescană) ale cărui atribuții erau de a așeza mai bine relațiile dintre stat și biserică precum și relațiile dintre diferitele confesiuni.

Printre multele limite ale Programului se numără și aceea referitoare la problema națională. Se pune un accent deosebit pe unitatea națională, pe promovarea elementului autohton în toate domeniile de activitate ale vieții culturale, pe răspândirea literaturii și artei cu un pronunțat caracter românesc, pe dezvoltarea învățământului de toate gradele în limba română. Limitele constau în rezolvarea problemei minorităților naționale și în primul rând a populației evreești, asupra căreia își îndreaptă atacuri vehemente. Șeful noului partid, ca un luptător fervent pentru unitatea națională, a crezut de la începutul carierei sale politice, în specificul național, în dreptul de a trăi al populației autohtone, văzând în tradiție însuși osatura unui popor. Neglijarea, însă, a drepturilor egale pe care trebuie să le aibă minoritățile conlocuitoare cu elementul autohton, însemna o dezertare de la principiul de armonie națională și conviețuire pașnică, de care făcea mereu uz în întrunirile publice.

Atitudinea antievreiască, precum și aceea îndreptată împotriva forțelor progresiste, corespundea politicii cercurilor de extremă dreaptă, atât din interior cât și din exterior. Această orientare corespunde, totodată, intereselor marii oligarhii financiare și industriale, care prin ajutorul material acordat Partidului Național-Agrar, la cererea acestuia, își asigura sprijinul politicienilor cu influență ai acestui partid. Așa, de pildă Partidul lui Goga a cerut să fie susținut materialicește de către mai multe grupări economice, printre care și Societatea "Mica", al cărui președinte, la vremea respectivă, era Ion Giurgutu, recunoscut prin atitudinea sa filogermană.

Se cuvine menționat sprijinul primit din exterior începând cu anul 1934 când diverse personalități politice din Germania au stabilit legături cu o serie de organizații politice din România, printre care și cu Partidul Național Agrar.

În politica externă, Programul național al agrarilor prevedea promovarea unui ideal de pace între popoare, manifestarea unei griji deosebite pentru ca armata să fie bine înzestrată și echipată, gata să facă față oricând unei amenințări agresive din exterior.

Din păcate, cu timpul, fruntașii PNA – s-au abătut în mod voit de la principiile de bază ale doctrinei lor, iar în alte situații nu au știut să susțină cu mai multă tărie, în public sau în parlament unele prevederi ale propriului program.

Octavian Goga a sperat ca prin Programul partidului său să obțină creditul unei guvernări, întrucât, de data aceasta, nu voia să rămână o simplă personalitate politică.

Având experiența din trecut a unui partid care a guvernat de trei ori și dorind să-și întărească propriile rânduri, Goga manifesta credința că "putea răspunde de guvernarea acestei țări"¹⁵.

La sfârșitul lucrărilor Congresului, deputatul D.D. Burileanu a dat citire unei moțiuni prin care se decide ca pe viitor partidul să poarte denumirea de Partidul Național Agrar¹⁶.

Despre numele ce trebuia să-l poarte noua formațiune politică, s-a discutat atât în Comitetul Executiv cât și în cadrul conducerilor locale. Astfel, la consfătuirea fruntașilor organizațiilor județene din Ardeal ale Partidului Poporului care l-au urmat

pe Goga, consfătuire ce a avut loc la Cluj în ziua de 3 aprilie 1932, majoritatea participanților au fost de părere ca viitorul partid să se numească Partidul Național – Agrarian. În cele din urmă s-a ajuns la denumirea pe care a adoptat-o Congresul.

După consfătuirea sa ca formațiune politică de sine stătătoare, Partidul Național-Agrar a racolat o serie de membri ai Partidului Național Liberal și mai ales ai Partidului Național Țărănesc, unde deosebirile de vederi în rândul membrilor săi erau mai evidente și mai acute. Cei mai mulți național țărâniști care s-au aliat lui Goga proveneau din județul Ilfov și din organizația sectorului de Negru din București.¹⁷

Toate acestea atestă frământările din cadrul marilor partide, frământări dorite de camarila regală și de unii politicieni care vot constituirii formațiuni politice iliputane.

Teatrul acestei mari lupte îl constituia parlamentul unde disidenții gogiști ai Partidului Poporului dețineau un număr mic de mandate. Cum constituirea Partidului Național Agrar a avut loc înaintea alegerilor generale, se punea problema anulării mandatelor deputaților național agrari, pe motiv că nu erau recunoscuți de conducerea Partidului Poporului sub a cărui platformă electorală au fost aleși deputați.

Întâmpinarea făcută Parlamentului pentru anularea mandatului lui Octavian Goga a fost susținută de către Nicolae Iorga (care în anul 1929 obținuse și el un mandat parlamentar pe listele partidului averescan)¹⁸ Cererea pentru anularea mandatelor tuturor deputaților național agrari a venit din partea lui Trancu-Iași, care a adus chestiunea în fața comisiei de validare. Aici s-au purtat discuții aprinse pro și contra anulării mandatelor. Cea mai înverșunată opoziție o făceau deputații național-liberali, care în final au cedat, fiind de acord cu păstrarea mandatelor deputaților gogiști. Adepții lui Goga susțineau că din cei 140.000 de alegători care au votat pentru Partidul Poporului, la ultimele alegeri generale, 90.000 fuseseră pentru deputații care erau acum contestați.¹⁹

Odată cu adoptarea hotărârii ca deputații național agrari să-și păstreze locurile în parlament, se consumă un nou act din activitatea politică a tânărului partid. Neîntâmpinând nici un obstacol, el trece la aplicarea în viață a statutului programului său politic, adoptat la Congresul din 10 aprilie 1932.

Din punct de vedere organizatoric, Partidul Național Agrar avea ca organ suprem de conducere Congresul, care alegea Comitetul executiv și președintele său. În decursul existenței sale, Congresul a fost convocat de trei ori: 10 aprilie 1932, 7 aprilie 1935 și ultima dată la 14 iulie 1935, când s-a hotărât fuziunea sa cu Liga Apărării Național Creștine a lui A.C. Cuza (fost profesor de economie la Universitatea din Iași).

Pentru studierea situației interne și internaționale, precum și în vederea elaborării principiilor de politică generală a partidului, a luat ființă în București, un "Cerc de studii", inaugurat la 4 noiembrie 1932, având ca președinte pe Ioan Petrovici, iar ca secretar general pe Tudor Vianu. Cercul de studii era alcătuit din 7 comisii:

1. Comisia administrativ-juridică (președinte I. Atanasiu)
2. Comisia politică și socială (președinte I. Alexandru Vasilescu Valjean)
3. Comisia economică și financiară (președinte D.D. Burileanu)
4. Comisia pentru agricultură (președinte Theodor Cudalbu)
5. Comisia de propagandă, presă și minorități (președinte Silviu Dragomir)
6. Comisia pentru învățământ și artă (președinte Ioan Lupas)
7. Comisia pentru culte și educație (președinte I. Mihăilescu)²⁰

Referindu-se la faptul că "Cercul de studii" avea în centrul preocupărilor studierea situației politice, Tudor Vianu arăta că politica "este totdeauna un sistem de mijloace în vederea realizării unor scopuri indicate de grija unei bune și drepte

organizări a coexistenței sociale”²¹

Partidul Național Agrar avea ca semn electoral un cerc cu două puncte pe orizontală .. reprezentând “cei doi ochi”²²

Organul de presă al partidului era ziarul Țara Noastră fondat de Octavian Goga în anul 1906, ca tribună a culturii românești din Ardeal, devenit organ de presă al partidului său și apoi oficios al guvernului Goga-Cuza, în 1937 – 1938. Unele organizații locale aveau ziare proprii: la Buzău era Țara Noastră, al cărui prim număr a apărut în noiembrie 1932, la Cluj și Brăila era Brazdă Nouă.

Cele mai importante organizații județene ale Partidului Național Agrar erau: Buzău, Năsăud, Covurlui, Tulcea, Dâmbovița, Dorohoi, Baia, Ialomița, Constanța, Cluj, Caraș, Romanai, Vlașca, Odorhei, Rodna, Prahova, Brașov, Timișoara, Tighina, Arad, Iași, Sibiu, Turda, Lugoj, Teleorman, Neamț.

Graba cu care s-au constituit organizațiile locale, precum și desele telegrame de la centru în vederea creșterii popularității partidului se explica în primul rând prin apropierea alegerilor parlamentare de la 17 iulie 1932. În vederea acestui act, în a doua jumătate a lunii iunie 1932 se publică în presă manifestul Partidului Național Agrar, care în linii mari, repeta ideile exprimate în programul adoptat la Congresul de constituire.

În vederea alegerilor, partidul și-a depus liste în 65 de județe. Printre candidații săi, amintim pe: Octavian Goga, I.C. Atanasiu (fost subsecretar de stat), Eugen Goga, fratele poetului, candidat al județului Neamț, Silviu Dragomir (istoric și fost deputat și ministru), Sergiu Niță (fost ministru), Tilică Ioanid, Leon Scridon, Alexandru Hodoș (redactor șef al ziarului Țara Noastră), Petre Nemoianu (fost deputat), Ioan Lupaș (fost ministru), Stan Ghițescu (fost vicepreședinte al Camerei Deputaților), Dumitru Topciu etc.

În ziua de 17 iulie 1932 au avut loc alegerile, la care au participat 2.981.453 alegători care aveau să opteze pentru una din cele 21 formațiuni politice participante la campania electorală. Conform legislației de atunci, partidele care întruneau sub 2% din numărul total de voturi, nu aveau dreptul de reprezentare în Cameră. Așa se explică faptul că, în urma scrutinului electoral, doar 12 partide au obținut mandate parlamentare, după cum urmează:

1. Partidul Național Țărănesc – 1.203.438 voturi, reprezentând 44,371% din total, revenindu-i 82 de mandate, plus prima electorală de 190 de mandate, care reveneau de regulă partidului majoritar în alegeri;
2. Partidul Național Liberal – 14,819% și 28 mandate;
3. Partidul Național Liberal Independent (georgiștii) – 7,194% și 14 mandate;
4. Partidul Maghiar – 4,014% și 15 mandate;
5. Partidul Țărănesc (condus de dr. Nicolae Lupu) – 6,297% și 12 mandate;
6. Liga Apărării Național Creștine – 5,865% și 11 mandate;
7. Partidul Național Agrar – 108.857 voturi, reprezentând 4,014% din total, cu 8 mandate parlamentare;
8. Partidul Social-Democrat – 3,469 și 7 mandate;
9. Partidul Poporului – 2,381%, cu 5 mandate;
10. Partidul Evreesc – 2,444%, cu 5 mandate;
11. Uniunea Națională – 2,514% cu 5 mandate;
12. Garda de Fier – 2,613%, cu 5 mandate.

Așadar, guvernul dispunea de 272 mandate, iar opoziția de 115, din totalul de 387 cât avea Parlamentul la vremea respectivă²³

Cele opt mandate parlamentare ale Partidului Național Agrar au fost obținute astfel:

1. Mureș - Octavian Goga (10% din voturile exprimate);
2. Romanați - I. Al. Vasilescu Valjean (10% din voturi);
3. Teleorman - Stan Ghițescu (11% din voturi);
4. Năsăud - Ion Scridon (7% din voturi);
5. Mehedinți - Tilică Ioanid (7% din voturi);
6. Orhei - Ionom Stravrofor Pavel Guciujna (7% din voturi);
7. Constanța - Aurel Buttu (6% din voturi);
8. Covurlui - Grigore Mihăilescu (6% din voturi).

La Romanați candidase tot Octavian Goga, dar întrucât obținuse două mandate, a repartizat unul lui I. Alexandru Vasilescu Valjean.

În unele județe cu toate că nu a obținut mandat parlamentar, Partidul Național Agrar a avut un oarecare succes, comparativ cu Partidul Național Țărănesc și Partidul Național Liberal. În Banat, de exemplu, pe cele 13 liste electorale, a realizat un total de 5394 voturi, iar în județul Turda a obținut 1.071 voturi, față de 943 ale georgiștilor și 58 ale averescanilor²⁴

Ca urmare a victoriei în alegeri, la 12 august 1932, Partidul Național Țărănesc a format noul guvern în frunte cu Alexandru Vaida Voevod, care deținea și portofoliul ministerului de externe.

La deschiderea lucrărilor Parlamentului, prima intervenție din partea Partidului Național Agrar a făcut-o Stan Ghițescu, care a condamnat modul în care țărăniștii organizaseră alegerile, de falsificare a voinței cetățenești, de folosire a unor mijloace și procedee de îngrădire a libertății de exprimare a alegătorilor.

La 14 iulie 1935, Octavian Goga și A.C. Cuza au semnat documentul de fuziune între Partidul Național Agrar și Liga Apărării Național Creștine, punând bazele Partidului Național Creștin. Cu acest partid, Goga va fi chemat, în decembrie 1937, să formeze un guvern minoritar, supranumit guvernul celor 44 de zile.

Prin alegerile din 17 iulie 1932, Partidul Național Agrar a fost confirmat de corpul electoral, ca partid de sine stătător pe eșichierul politic românesc.

LA CRÉATION DU PARTI NATIONAL AGRAIRE (Résumé)

La grande crise économique mondiale déclanchée en 1929, qui sévit en Roumanie aussi, continuait à se manifester avec force au début du quatrième, décennie, paralysant l'activité de maintes institutions économiques et de finances.

Les fréquents changements des gouvernements de notre pays n'ont pas mené à bonne fin les problèmes aigus qui s'étaient montrés non seulement à l'intérieur, mais aussi à l'extérieur. De plus, les mesures destinées à améliorer l'état des choses avaient provoqué des mécontentements généraux, et les nombreuses grèves de cette période en étaient le résultat naturel.

Dans ce climat politique, le roi Carol II faisait son chemin vers la dictature, suivant habilement son plan, celui d'émietter les partis et, de cette manière, de démontrer à l'opinion publique leur incapacité de diriger les destinées du pays.

À la suite de cette politique royale de "diviser et régner", Octavian Goga, membre du Parti du Peuple - parti créé en l'an 1920, par la transformation de la Ligue du Peuple dont le chef était le général Alexandru Averescu - lui aussi est tombé.

Après une fructueuse collaboration qui a duré jusqu'à la fin de l'année 1931, les premières dissension se montraient déjà en janvier 1932 entre les leaders du Parti du Peuple – Alexandru Averescu et Octavian Goga -, dissensions qui annonçaient l'imminence de la rupture.

Les différences de vues des deux hommes politiques devenaient publiques par la parution, dans la presse du temps, de quelques articles, pour gagner des adhérents d'un côté ou de l'autre.

Ayant l'aide du roi, le groupement de Octavian Goga a quitté le Parti du Peuple et a jeté les fondements d'une nouvelle formation politique. Le Congrès a adopté le programme du Parti National Agraire et a élu président le poète Octavian Goga.

Ce parti allait dérouler son activite jusqu'en 1935, lorsqu'il allait faire la jonction avec la Ligue de la Défense Nationale Chrétienne; on a jeté ainsi les fondements du Parti National Chrétien, qui allait s'emparer du pouvoir (entre le 28 décembre et le 10 février), constituant un étape de transition vers l'instauration de la dictature du roi Carol II.

NOTE

¹ Născut la 20 martie 1881 la Rășinari, județul Sibiu, Octavian Goga a trăit lângă casa părintească până la vârsta de 9 ani, după care pleacă la Orăștie unde urmează cursurile liceului românesc.

De mic vădește înclinații spre literatură publicând, la vârsta de 14 ani, prima sa poezie în "Revista ilustrată" care apărea la Gherla.

După terminarea liceului la Sibiu, unde fusese transferat între timp, Goga pleacă la Budapesta pentru a frecventa cursurile Facultății de Litere și Filosofie.

Anii studenției corespund cu perioada lansării sale în viața politică, participând la o serie de mișcări protestatare împotriva regimului austro-ungar. Datorită acestei activități, va fi arestat în mai multe rânduri. După eliberarea din închisoarea de la Szegedin, trece Carpații împreună cu Aurel Vlaicu (de care-l lega o strânsă prietenie încă de pe băncile liceului) și ia contact cu viața politică din Regat. Alături de Nicu Filipescu, Barbu Delavrancea, Tache Ionescu, Ioan Lahovari, Vasile Lucaci și alții, Goga participă la întruniri politice, la mitinguri, unde lua poziție în apărarea intereselor populației românești din Transilvania.

În timpul primului război mondial, guvernul român l-a trimis în misiune politică în America, iar după înfăptuirea Unirii de la 1 decembrie 1918, s-a amestecat în luptele politice încercând să se impună prin atitudinea sa de apărător al intereselor naționale.

Ocupă succesiv, mai multe portofolii, începând cu cel al Instrucțiunii publice și cultelor în guvernul Vaida-Voevod, instalat la 1 decembrie 1919, apoi al Cultelor în cabinetul lui Alexandru Averescu, format la 13 martie 1920 și în sfârșit în 1926 este numit ministru de interne în cel de-al treilea guvern condus de generalul Averescu.

² Alexandru Averescu, Situația politică azi, Editura Îndreptarea, București, 1927, p.2.

³ Universul, XLIX, 1932, nr. 80 din 22 martie, p. 5.

⁴ Idem, nr. 9 din 11 ianuarie, 1932, p. 11.

⁵ Idem, nr. 34 din 5 februarie, 1932, p. 9.

⁶ Idem, nr. 49, din 20 februarie, 1932, p. 9.

⁷ Idem, nr. 63 din 5 martie, 1932, p. 7.

⁸ Ibidem.

⁹ Țara Noastră, XI, nr. 6 din 16 aprilie, 1932, p. 2.

¹⁰ Ibidem.

Universul, XLIX, nr. 101 din 12 aprilie 1932, p. 3.

¹² Țara Noastră, Buzău, I, nr. 2 din 15 noiembrie 1932, p. 3.

¹³ Universul, XLIX, nr. 101 din 12 aprilie 1932, p. 3.

¹⁴ Țara Noastră, Buzău, I, nr. 2 din 15 noiembrie, p. 3.

¹⁵ Universul, XLIX, nr. 101 din 12 aprilie 1932, p. 3.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Idem, nr. 81 din 23 martie 1932, p. 9.

¹⁸ Țara Noastră, XI, nr. 3 din 13 aprilie 1932, p. 4.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Universul, XLIX, nr. 305 din 5 noiembrie 1932, p. 9.

²¹ Țara Noastră, XI, nr. 171 din 5 noiembrie 1932, p. 1.

²² Ibidem.

²³ Universul, XLIX, nr. 199 din 22 iulie 1932, p. 9.

²⁴ Țara Noastră, XI, nr. 88 din 29 iulie 1932, p. 4.